

Микола Мушинка
Пряшів (Словаччина)

Магда Мушинка
Пряшів (Словаччина)

СОФІЯ ДНІСТРЯНСЬКА – ВІРТУОЗНА ПІАНІСТКА, ПЕДАГОГ ТА ГРОМАДСЬКА ДІЯЧКА

Якщо біографія українського правознавця та громадського діяча Станіслава Дністрянського (1870–1935) добре відома, то біографія його дружини Софії Дністрянської – піаністки, педагога та громадського діяча – не позбавлена загадок та неточностей. До недавнього часу спірною була навіть дата її народження.

Сама вона у своїх автобіографіях наводила дату народження 24 жовтня 1885 р. Ця дата подана в усіх її документах: шкільних свідоцтвах, паспортах, свідоцтві про одруження тощо. Коли ми за сумнівалися у достовірності цієї дати, нам із Державного архіву Тернопільської області надіслали фотокопію запису із метричної книги греко-католицької церкви м. Тернополя, офіційно завірену власноручними підписами директора архіву Б.В. Хаварівського та головного спеціаліста Т. Маліміна-Базилик. В ній наведено, що Софія – «легітимна» дочка професора Тернопільської гімназії Лева Рудницького та матері Емілії з роду Таборської, народилася 24 жовтня 1882 року і була похрещена 28 жовтня 1882 р.

14-річною у 1896 році вона втратила матір, а 16-річною у 1898 році – батька. Мала трьох братів: Лева (1875–1990) – пізніше суддю у Саноці, Степана (1877–1937) – згодом визначного географа та Юрія (1884–1937) – майбутнього письменника (псевдонім Юліан Опільський).

Від 1891 року навчалася у приватній музичній школі гри на фортепіано Кароля Миколего у Львові, а від п'ятого класу почат-

кової школи виступала на концертах і навіть акомпанувала визначним співакам: Г. Крушельницькій, М. Менцинському, О. Носалевичу та іншим. Публіка вважала її «вундеркіндом» – «дитиною з феноменальним талантом».

Після закінчення шостого класу гімназії Софія, вважаючи себе 15-річною (хоч в дійсності була вже 18-річною) 20 липня 1901 року вийшла заміж за 30-річного проф. Станіслава Дністряньського, тоді завідувача кафедрою цивільного права Львівського університету.

Від 1922 р. доля С. Дністряньської була пов'язана із Прагою, де її чоловік був професором Українського вільного університету. В Українському Високому педагогічному інституті ім. Драгоманова вона викладала музику та німецьку мову.

У серпні 1934 року Дністряньські із всім своїм майном, меблями, роялем, архівом та бібліотекою переселилися «до своїх» в Ужгород. Спочатку вони жили у сім'ї Рихлів, а 1 вересня 1934 р. найняли двокімнатну квартиру у торговця тканинами Емануїла Грештла на нинішній вул. Волошина № 50.

В Ужгороді вона 1936 р. заснувала приватну фортепіанну школу, упорядковану за зразком найвизначніших фортепіанних шкіл Європи. Навчання у ній було розраховане на дев'ять років і складалося із чотирьох курсів. Кожен курс мав точно встановлену програму, затверджену міністерством освіти Чехословаччини. Місцем школи була її квартира.

Після окупації Ужгороду угорцями вона у червні 1939 р. зі всім майном поїздом через Будапешт, Відень та Брно переселилась у Прагу. Там вона заснувала приватні музичні курси, які у 1943 році перетворилися у регулярну музичну школу.

Після війни українську гімназію в Модржанах як і всі українські вузи, було скасовано і Софія Дністряньська опинилася без праці. У 1946 році колишні учні покликали її у Словаччину у м. Трнаву, де вона викладала історію музики та вчила дітей грі на фортепіано у державній музичній школі.

У 1952 році її було звільнено з роботи в музичній школі в Трнаві з політичних причин. Одночасно вона змушена була покинути

квартиру в будинку школи. Опинилася на вулиці без будь-яких засобів існування.

Митарства, що їх у той час довелось зазнати вона не витримала й опинилася у психіатричній лікарні у м. Середь (західна Словаччина), звідки після двох років витягла її племінниця Емілія Охримович-Голубовська.

Довідавшись про трагічну долю своєї тітки, вона перевезла її з психіатричної лікарні у Середі до себе у Вейпрти.

В новому середовищі Софія Дністряньська вилікувалася і ще два роки викладала гру на фортепіано у тамтешній музичній школі. У Вейпрти було перевезено бібліотеку, архів, рояль та меблі Дністряньських – єдині речі, що зв'язували Софію з минулим, головним чином, з пам'яттю коханого чоловіка.

В музичній школі вона знайшла новий колектив людей, як і вона, закоханих у музику. І учням, і колегам, вона повними пригорщами роздавала свої багаті теоретичні знання і багаторічний практичний досвід. Та пережиті муки дали про себе знати. 9 лютого 1956 р. вона умерла від паралічу мозку – на 74-ому році життя.

Список основних джерел та літератури:

1. Божук Г.С. Дністряньська тепер спочиває на рідній українській землі / Г.С. Божук // Карпатський голос. – Ужгород, 2001. – 13 квітня.
2. Гадзінський В. Концерт Музичної школи Софії Дністряньської у Відні / В. Гадзінський // Українське слово, 1917. – 9 червня.
3. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття / Г. Карась. – Івано-Франківськ, 2012.
4. Мушинка М. Софія Дністряньська (1885–1956) / М. Мушинка // Український календар. – Варшава, 1985.
5. ДАТО. – Ф. 487. – Оп. І. – Спр. 291. – Арк. 32 зв.